

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2023, 23(3), 1297–1318. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2023..-1183015>

Ortaöğretim Öğrencilerinde Direnç Davranışlarının, Okul Yaşam Kalitesi Algısının, Okula Aidiyet Duygusunun ve Bu Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi ¹

Investigation of Resistance Behaviors, Perception of School Life Quality, Sense of Belonging to School and Relationships Between These Variables in High School Students

Fatma KARAÇOBAN² , Mediha SARI³

Geliş Tarihi (Received): 01.10.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 14.06.2023

Yayın Tarihi (Published): 24.09.2023

Öz: Bu çalışmanın temel amacı, ortaöğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi algısının, okula aidiyet duygusunun ve direnç davranışlarının incelenmesidir. Katılımcılar, altı lisede 10, 11 ve 12. sınıf düzeyinde öğrenim gören 483 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler "Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği", "Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği", "Lise Öğrencileri Direnç Ölçeği" ile "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız gruplar t testi, Anova testi, korelasyon ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre lise öğrencileri arasında direnç davranışı gösterme sıklığı düşük iken, lise yaşam kalitesi algıları orta ve okula aidiyet duyguları ise yüksek düzeydedir. Öğrencileri direnç davranışlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Sınıf düzeyi ve okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkenlerine göre direnç davranışlarında, okula aidiyet duygularında ve okul yaşam kalitesi algılarında anlamlı farklılaşmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik başarı düzeyi ise yalnızca okula aidiyet duygusu puanlarında anlamlı bir fark oluşturmuştur. Korelasyon analizine göre direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Lise yaşam kalitesinin ise direnç davranışlarının orta düzeyde anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci direnç davranışları, okul yaşam kalitesi, liselerde yaşam kalitesi, okula aidiyet duygusu, ortaöğretim.

&

Abstract: The main purpose of this study is to investigate the resistance behaviors of high school students, their perception of school life quality and sense of school belonging. The participants consisted of 483 students studying at ten, eleven and twelfth grades in six high schools. "Quality of Life Scale in High Schools", "Sense of School Belonging Scale", "High School Students' Resistance Scale" and "Personal Information Form" were used to collect data. In the analysis of the data, descriptive statistics, independent samples t-test, one-way analysis of variance, correlation and multiple regression analysis were used. According to the findings, while the frequency of resistance behavior is low among high school students, their perceptions of school life quality and sense of belonging to school are at a moderate level. It was found that high school students' resistance behaviors differed significantly according to gender. There are significant differences in resistance behaviors, sense of school belonging and perceptions of school life quality according to students' grade level and socio-economic status of the school. The level of academic achievement, on the other hand, created a significant difference only in the sense of school belonging scores. As a result of the correlation analysis, it was observed that there were statistically significant relationships between the variables of resistance behaviors, school life quality perception and sense of belonging to the school. In addition, it was found that quality of life in high schools was a moderately significant predictor of students' resistance behaviors.

Keywords: Students' resistance behaviors, Quality of school life, Quality of high schools, Sense of school belonging, High school.

Atıf/Cite as: Karaçoban, F. & Sarı, M. (2023). Ortaöğretim Öğrencilerinde Direnç Davranışlarının, Okul Yaşam Kalitesi Algısının, Okula Aidiyet Duygusunun ve Bu Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1297-1318. doi.org/10.17240/aibuefd.2023..-1183015

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijaws>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2015 – Bolu

¹ Bu çalışma, VI. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar: Dr. Fatma KARAÇOBAN, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, fatmakaracoban@gmail.com, 0000-0001-7779-6500.

³ Prof. Dr. Mediha SARI, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Üniversite, Bölüm, msari@cu.edu.tr, 0000-0002-1663-648X.

1. GİRİŞ

Bireyin kimlik oluşturma sürecinde önemli bir dönem olarak kabul edilen ergenlik dönemi, ortaöğretim çağına denk gelmektedir. Bu dönemde şimdi ve gelecekte nasıl bir kimlik benimseyeceklerinin arayışında olan ergenler, eğitim ortamlarında “düzen ve otorite” anlamına gelebilecek birçok kişi ve olguya, cesur ve coşkulu bir şekilde itiraz etme, başkaldırma eğilimi gösterebilmektedirler. Bu başkaldırmalar, çoğunlukla öğrenme-öğretme sürecine zarar veren, öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının öğrenmesini zorlaştıran veya tamamen engelleyen, öğretmeni de yoran ve motivasyonunu düşüren problem davranışlara dönüşmektedir. Ancak problem davranış olarak ele alınan bu davranışların hepsi, sıradan, önemsiz, anlık birer yaramazlık olmayabilir. Bazı öğrenci davranışları vardır ki, öğrenci bunları önceden planlar ve zamanı geldiğinde büyük bir keyifle uygular (Erikson, 1984). Direnç davranışları olarak adlandırılan bu davranışlar, öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine karşı koyma davranışlarıdır (Giroux, 1983; McLaren, 1985; Yüksel, 2003). Bir başka deyişle, öğretmene veya muhatabına fark ettirmek istediği bir takım açık ya da örtük mesajlar taşıyan ve genellikle öğrencinin bir konuya ilişkin memnuniyetsizliğini ifade eden davranışlardır. Burroughs vd., (1989) direncin bu yönünü yıkıcı direnç olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte direnç davranışlarının yapıcı yönü de bulunmaktadır. Yıkıcı direnç davranışlarının aksine eğitim-öğretim faaliyetlerini olumlu etkileyen, öğrenme düzeyini arttıran davranışlar yapıcı direnç davranışı olarak tanımlanmaktadır (Burroughs vd, 1989). Öğretmenin tutarsız söylemleri nedeniyle, sorumluluğunu kasıtlı olarak yerine getirmeyen öğrenci davranışı yapıcı dirence örnek verilebilir. Burada direnç davranış, öğretmenin uygun olmayan davranışını (tutarsız söylemlerini) değiştirmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerin sergiledikleri direnç davranışları, yalnızca olumsuz, yıkıcı, başkaldırıcı ve uyumsuz nitelikte aktif davranışlar olarak ortaya çıkmak zorunda değildir. Söz konusu davranışlar umursamazlık, katılım göstermeme, derse girmeme, en arkaya oturma, ders araç-gereci getirmeme, kopya verme/alma vb. gibi pasif şekilde de ortaya çıkabilir (Giroux, 2001, 2014; Sever & Güven, 2014; Spaulding, 1995). Spaulding (1995) direnç davranışlarını pasif ve aktif direnç olmak üzere iki kategoride açıklamaktadır. Pasif direnç davranışları kapsamında, “sözünü kesme, kişiyi/durumu görmezden gelme, davranış/söylemi yinleme, konu değişiklikleri, kısmi itaat” gibi davranışlar yer almaktadır. Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere pasif direnç davranışlarının çoğunlukla gizli direnç eylemlerini içerdiği görülmektedir.

Sınıfında öğrenme sürecinin pürüzsüz bir şekilde gerçekleşmesini isteyen bir öğretmenin yıkıcı-yapıcı ya da aktif-pasif özellikteki provoke edici bu davranışları iyi analiz etmesi, öğrencinin iletmek istediği mesajları çıkarsayabilmesi ve bu doğrultuda öğrencinin beklentilerini anlayıp uygun stratejiler kullanması beklenir. Bu durum, öğrenci, öğretmen ve öğrenme süreci açısından son derece önemlidir. Aksi takdirde gönderdiği mesajların dikkate alınmadığını düşünen öğrencide direnç davranışlarının kronikleştirmesi kaçınılmaz olacaktır. Sonuç olarak bu durum öğretmenin performansını ve öğrenciye yönelik tutumlarını olumsuz etkilemenin yanında (Alpert, 1991; Spaulding, 1995; Yüksel, 2003) öğrenci başarısını ve öğretim sürenin niteliğini de olumsuz etkileyecektir (Anyon, 1981; Erickson, 1984, 1987; Sun, 1995; Yüksel, 2003).

Direnç davranışları, birbirinden izole edilemeyecek birçok faktörden kaynaklanabilmektedir. Öğrenci direnç davranışları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde direncin genel olarak öğretmen ve öğrenci kaynaklı incelendiği görülmektedir (Kearney vd., 1991). Bununla birlikte Sever (2012) direnç davranışlarının “öğretmenden, öğrenciden, aileden ve diğer kaynaklardan” kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Alan yazında yer alan kaynaklar bir bütün olarak değerlendirildiğinde direnç davranışlarının cinsiyet, sınıfsal farklılıklar ile sosyo-ekonomik düzey, dil, din, ırk gibi kültürel özellikler, akademik başarı, sınıf düzeyi vb. değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir (Alpert, 1991; Cumins, 1989; Erickson, 1984, Erickson, 1987; Fordham & Ogbu, 1986; Margolis & Romero, 1998; McFarland, 2001; Ogbu, 1987; Spaulding, 1995; Weiler, 1988; Wright & Weekes, 2003).

Okullardaki yaşamın niteliğine ilişkin algının, okula yönelik tutum üzerindeki önemli etkisi dikkate alındığında (Leonard, 2002; Karatzias vd., 2001; Majeed vd., 2002; Mok & Flynn, 2002; Sarı, 2015), bu davranışların ortaya çıkmasında okul yaşam kalitesinin de etkili olduğu düşünülmektedir (Canoğulları & Sarı, 2019). Nitekim alan yazında yer alan bazı çalışma sonuçlarına göre okul yaşamının kalitesi akademik

başarıyı, okula ilişkin doyumunu ve bağlılığı artırırken, sorunlu davranışları ve okuldan ayrılmayı azaltmaktadır (Argon & İsmetoğlu, 2016, Karatzias vd., 2001; Mok & Flynn, 2002). Bu noktada direnç davranışı gösteren öğrencilerin; okul ortamında kendisi dışındaki paydaşlara karşı olumsuz tutum sergiledikleri, iletişim kurmakta zorlandıkları ve okul yaşamlarından mutlu olmadıkları belirtilmektedir (Canoğulları & Sarı, 2019).

Okul yaşam kalitesi, okuldaki tüm paydaşların, aynı ortamda bir arada olmaktan duydukları memnuniyet olarak ele alınmaktadır (Johnson & Johnson, 1993; Karatzias vd., 2001; Pang, 1999; Sarı, 2011, 2012, 2015). Pang'a (1999) göre okul yaşam kalitesi, öğrencilerin eğitimin farklı bileşenlerine ilişkin tepkilerini ve okul yaşamına ilişkin memnuniyet düzeylerini kapsamaktadır Karatzias ve diğerlerine (2001) göre, okulla ilgili faktörlerin yanı sıra öğrencilerin okul yaşamı ve kültüründe edindikleri yaşantılar sonucu ortaya çıkan genel bir iyi olma halidir. Bu iyi olma halini etkileyen faktörler okulun sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri, okulda hakim olan öğretim ve değerlendirme anlayışı, öğrencinin devamsızlık düzeyi, değer sistemi, bireysel ihtiyaçları, akademik başarı düzeyi, çevresel faktörler, paydaşlar arası ilişkiler ve uyum, yenilikler, kararlara katılım, esneklik, disiplin anlayışı, roller vb. özelliklerdir (Fish & Dane, 2000; Johnson & Stevens, 2001; Karatzias vd., 2001). Williams ve Batten (1981) okul yaşam kalitesi üzerinde etkili olan faktörleri bütüncül bir şekilde ele alıp bu faktörleri olumlu-olumsuz duygu, kimlik, statü, fırsat, öğretmen ve başarı alt boyutları altında tanımlamışlardır (akt. Mok & Flynn, 2002).

Okula yönelik sahip olunan olumsuz algı, okul yaşamından keyif alınmasını engelleyerek öğrenmeye ket vurabilir (Johnson ve Johnson, 1993). Okul yaşamının kalitesi; akademik çıktılarının yanı sıra öğrencilerin psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimlerini de etkilemektedir. Bu nedenle eğitim programlarının amaçlarına ulaşabilmesinde okul yaşam kalitesine ilişkin algının oldukça önemli olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okul yaşamına ilişkin algılarının olumlu olması doğal olarak okula aidiyet hissetmelerini de olumlu etkileyecektir. Okula aidiyet duygusu, öğrencinin okul toplumu içinde, saygı duyulan, kabul edilen, değer verilen, okulun önemli bir üyesi gibi hissetme düzeyi ile ilgilidir (Goodenow, 1992; Goodenow & Grady, 1993). Özellikle sosyal bir topluluğa aidiyet duygusunun ön plana çıktığı ortaöğretim çağındaki öğrencilerin okula aidiyet duyguları; süreçte yaşanan psikolojik ve akademik sorunların azaltılmasında oldukça önemli görülmektedir (Öztürk vd., 2006).

İlgili araştırmaların sonuçları; okula aidiyet duygusu ile akademik başarı ve motivasyon arasında pozitif yönde; okula aidiyet ve okulu bırakma arasında ise negatif yönde yüksek bir ilişki olduğunu göstermektedir (Finn, 1993; Goodenow, 1992a; McMahon vd, 2008; Osterman, 2000). Yapılan çalışmalarda, okul paydaşları arasında (yönetici-öğretmen-öğrenci) başarı, destek ve güvene dayalı olarak gelişen olumlu ilişkinin, fiziki donanım ve sosyal etkinliklerdeki çeşitliliğin, destekleyici akademik programların öğrencilerin okuldan memnuniyetini artırarak okula yönelik aidiyet duygularını arttıracığı belirtilmektedir (Anderman, 2002; Capps, 2003, Beyer, 2008; Goodenow, 1993b; Nichols, 2008; Özdemir vd, 2010). Aidiyet hissettikleri bir okul ortamında öğrenciler; okul yaşamına karşı ilgili, öğretmenine bağlı, okula değer veren, okulun değerler sistemini benimseyen bir anlayış geliştirmekte ve bu durum öğrenmeye de katkı sağlamaktadır (Keys & Fernandes, 1993; akt: Karatzias vd, 2001). Bu kapsamda okul yaşam kalitesi algısı yüksek öğrencilerin okula aidiyet duygularının da olumlu olması ve öğrenme-öğretme süreçlerinde daha az direnç davranışı göstermeleri beklenmektedir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın temel amacı ortaöğretim öğrencilerinde direnç davranışları ile okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusunun incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- 1- Ortaöğretim öğrencilerinin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları nasıldır?
- 2- Ortaöğretim öğrencilerinin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları; cinsiyet, sınıf düzeyi, okulun sosyo-ekonomik düzeyi ve akademik başarı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- Ortaöğretim öğrencilerinin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4- Ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları direnç davranışlarını anlamlı şekilde yordamakta mıdır?

1.2. Araştırmanın önemi

Belirtilen noktalar bütün olarak değerlendirildiğinde okul yaşam kalitesini olumlu etkileyen akademik başarı, sosyal-kültürel-ekonomik özellikler, kabul edici, destekleyici ve saygılı paydaş ilişkileri, okuldan doyum alma gibi birçok özelliğin okula aidiyet duygusunu da olumlu etkilediği ve okul yaşam kalitesi başta olmak üzere bu özelliklerin birçoğunun direnç davranışlarının görülme sıklığını azalttığı anlaşılmaktadır. Direnç davranışlarının büyük oranda olumsuz öğretmen tutumlarından, düşük akademik başarıdan, yönetici-öğretmen-öğrenci ve okul-toplum arasındaki kültürel çatışmadan kaynaklandığı dikkate alındığında, öğretmenleri ve arkadaşları tarafından kabul edilen, okul yaşamının bir parçası olmaktan keyif alan ve aidiyet hisseden öğrencilerde bu tür istenmeyen davranışların azalacağı beklenmektedir. Ele alınan değişkenler arası ilişkilerin ve direnç davranışlarının ortaya çıkmasında okul yaşam kalitesi ile okula aidiyet duygusunun etkisinin incelendiği bu çalışmada ulaşılan sonuçların; öğrenci, öğretmen, yöneticiler, okul yaşamı, eğitim programları, örtük programlar, formal/informal etkinlikler ve eğitsel uygulamalar kapsamında uzmanlar ve uygulayıcılar için yol gösterici olacağı tahmin edilmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin direnç davranışlarına, okula aidiyet algılarına ve okul yaşam kalitesine yönelik görüşlerinin betimlenmesi amaçlandığından betimsel tarama ve söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandığından ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır.

2.2. Çalışma evreni ve örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Adana ili merkez ilçelerinde öğrenim gören toplam 483 ortaöğretim öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem için tabakalı küme örnekleme tekniği ile alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki orta öğretim kurumları belirlenmiştir. Bu aşamada okulların içinde bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik özellikleri gösterge olarak dikkate alınmıştır. Belirlenen okullar içinde her bir sosyo-ekonomik düzey için tesadüfe dayalı iki okul belirlenmiş ve toplamda altı okuldaki veri toplanmıştır.

Çalışmanın örnekleme bu okulların 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören ve seçkisiz olarak belirlenen öğrencilerden oluşmuştur. Öğrencilerin cinsiyete, okulun sosyo-ekonomik düzeyine (SED), sınıf düzeyine ve akademik başarının bir göstergesi kabul edilen genel not ortalaması (GNO) değişkenine göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Öğrencilerin Cinsiyete, Okulun Sosyo-Ekonomik Düzeyine (SED), Sınıf Düzeyine ve Akademik Başarı Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	N	%	Değişkenler	N	%		
Cinsiyet	Kız	279	57.8	Sınıf Düzeyi	10.sınıf	166	34.4
	Erkek	200	41.4		11.sınıf	152	31.5
					12.sınıf	160	33.1
	Toplam	479		Toplam	478		
SED	Alt	142	29.4	GNO	Zayıf	25	5.2
	Orta	198	41.0		Orta	114	23.6
	Üst	143	29.6		İyi	154	31.9
					Yüksek	95	19.7
	Toplam	483			Toplam	388	

Tablo 1’de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin yarısından fazlasını (%57.8) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin en fazla orta sosyoekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gördüğü, sınıf düzeylerine göre dağılımlarının birbirine yakın olduğu ve akademik başarı değişkenine göre dağılımlarının ise en fazla orta ve iyi düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmada verilerin toplanması sürecinde “Lise Öğrencileri Direnç Ölçeği (LÖDÖ)” “Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ)”, “Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (OADÖ)”, ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veri toplama süreci başlatılmadan önce ilgili Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli uygulama izinleri alınmış ve söz konusu izinlerin okullara ulaştığından emin olunmuştur. Devam eden süreçte araştırmacılar veri toplama aracı ile belirlenen okulları ziyaret etmiş ve idari personelin desteği ile ilgili öğrenci gruplarında araçların uygulanmasını sağlamıştır. Toplanan veriler önce biçimsel açıdan değerlendirilmiş ve uygun olanlar analize alınmıştır. Süreçte kullanılan veri toplama araçları ortaöğretim öğrencilerine yönelik geliştirildiğinden ya da uyarlaması bu öğrenim kademesi için yapıldığından bu çalışma kapsamında ayrıca geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Veri toplama araçlarına ait detaylı bilgiler alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.3.1. Lise Öğrencileri Direnç Ölçeği (LÖDÖ):

Yüksel ve Şahin (2005) tarafından ortaöğretim öğrencilerine yönelik geliştirilen ölçek, beşli Likert tipinde olan ve altı boyutta toplanan 26 madde içermektedir. LÖDÖ’nün ilk alt ölçeği “Aktif Direnç Davranışları” adını taşımakta ve “Sınıfın sessizliğini bozmaktan haz duyarım” gibi yedi maddeden oluşmaktadır. Faktör yükleri .43 -.74 arasında olan ve varyansın %23.57’sini açıklayan bu yedi maddeye ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .75’tir. LÖDÖ’nün ikinci faktörü “Ödevlere İlişkin Düşünceler” boyutudur. Bu alt ölçekte “Bana göre öğretmenler derslerini ciddiye alarak ders anlatmıyorlar” gibi dokuz madde yer almaktadır. Toplam varyansın %9.43’ünü açıklayan bu maddelere ait iç tutarlık katsayısı .81 iken faktör yükleri ise .42-.76 arasındadır. LÖDÖ’nün “Derslere İlişkin Düşünceler” isimli üçüncü alt ölçeği, faktör yükleri .60’ın üzerinde olan, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .64 olan ve toplam varyansın % 6.92’sini açıklayan “Derslerde anlatılan konular benim hiç ilgimi çekmiyor” gibi üç maddeden oluşmaktadır. LÖDÖ’nün dördüncü boyutunu oluşturan “Ödevlere İlişkin Düşünceler” faktörü, varyansın %5.95’ini açıklayan ve .62 düzeyinde iç tutarlığa sahip olan iki maddeden oluşmaktadır. “Sözel Direnç Davranışları” isimli beşinci faktörde ise varyansın %4.45’ini açıklayan ve iç tutarlık katsayısı .55 olan üç madde yer almakta iken,

LÖDÖ'nün altıncı faktörü, toplam varyansın % 4.21'ini açıklayan ve iç tutarlık oranı .61 olan iki maddelik "Arkadaş İlişkileri" boyutudur. Ölçeğin tamamına ait iç tutarlık katsayısı .85, toplam varyansı açıklama gücü ise % 54.53'tür.

2.3.2. Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ):

Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından geliştirilen LİSEYKÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Sarı (2012) tarafından yeniden sınanmıştır. Analizler sonucunda "Öğretmenler", "Okula yönelik olumlu duygular", "Statü", "Okul yöneticileri", "Okula yönelik olumsuz duygular", "Öğrenciler" ve "Sosyal etkinlikler" alt boyutlarından oluşan toplam 35 maddelik bir ölçme aracı elde edilmiştir. Toplam varyansın %60.59'unu açıklayan bu yedi boyuta ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .86, .85, .78, .81, .82, .70 ve .68'dir. Maddelerin boyutlara dağılımı ve madde faktör yüklerine ilişkin aralıklar ise şu şekildedir: Öğretmenler boyutunda faktör yükleri .48-.78, madde - toplam puan korelasyonları .54- .78 arasında yer alan 6 madde, Öğrenciler boyutunda faktör yükleri .49-.69, madde-toplam puan korelasyonları .28-.58 arasında değişen 6 madde, Okula Yönelik Olumlu Duygular boyutunda faktör yükleri .56-.80, madde - toplam puan korelasyonları .56-.74 arasında değişen 5 madde, Okul Yöneticileri boyutunda faktör yükleri .63-.78, madde-toplam puan korelasyonları .50-.68 arasında değişen 5 madde, Okula Yönelik Olumsuz Duygular alt boyutunda faktör yükleri .65-.76; madde-toplam puan korelasyonları .62-.69 arasında değişen 4 madde, Statü alt boyutunda faktör yükleri .50-.78; madde-toplam puan korelasyonları .28-.74 arasında değişen 5 madde ve son olarak Sosyal Etkinlikler alt boyutunda madde faktör yükleri .51-.69, madde-toplam puan korelasyonları .43-.51 arasında değişen 4 madde yer almaktadır.

2.3.3. Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (OADÖ):

Goodenow (1993a) tarafından geliştirilen ve Sarı (2011) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan ölçek "Okula Aidiyet" ve "Reddedilmişlik" olmak üzere toplam iki alt boyuttan ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışması ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle Sarı (2013) ortaöğretim düzeyinde yeniden geçerlik güvenilirlik çalışması yapmış ve maddelerin aynı faktörlerde toplandığı sonucuna ulaşmıştır. Buna göre Okula Aidiyet alt boyutunda yer alan 13 maddenin faktör yükleri, .41 - .76; madde - toplam puan korelasyonları ise .37 - .71 arasında değişirken Reddedilmişlik alt boyutunda yer alan 5 maddenin faktör yükleri .47 - .73; madde-toplam puan korelasyonları ise .32-.52 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları alt boyutlarda .88 ve .70 iken ölçek toplam puanlarına ait Cronbach alfa iç tutarlık kat sayısı .88 bulunmuştur. İki alt ölçeğin toplam varyansın %46.13'ünü açıkladığı belirtilmiştir.

2.3.4. Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda öğrencilerin demografik ve öğrenim bilgilerini almayı amaçlayan altı soruya yer verilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Veri analizi sürecinde betimsel istatistik tekniklerinin yanı sıra bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon ve standart çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi için ölçümlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi yapılmadan önce puanların her bir kategoride normal dağılım gösterdiği ve bağımlı değişkenlere ilişkin dağılımların eşit olduğu test edilmiştir. Çoklu regresyon analizi için söz konusu varsayımlar dikkate alınarak öncelikle, yordayıcı değişkenler ile bağımsız değişken arasında doğrusal bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Doğrusal ilişkinin varlığı SPSS 20 programında standartlaştırılmış tahmini değerler ile standartlaştırılmış hata değerleri arasındaki grafik ile belirlenmiştir. Bir diğer varsayım olarak değişkenlerin çok değişkenli normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve uç değerler analizden çıkartılarak Mahalanobis değeri beklenen değere indirgenmiştir. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olup olmadığını anlamak üzere yapılan korelasyon analizlerinde değişkenler arasındaki ilişkilerin .80'den düşük olduğu görülmüş ve bu nedenle değişkenlerin çoklu bağlantı sorununa hizmet etmediği anlaşılmıştır (Büyüköztürk, 2005).

Öğrencilerin puanlarına ait ortalamalarını yorumlamak için grup genişlik değeri hesaplanmıştır. Bunun için ölçekler beşli Likert türünde olduğundan genişlik değeri $4/5=0.80$ olarak alınmıştır (Tekin, 2002). Buna göre; 1.00 –1.80 arası “çok düşük”; 1.80– 2.60 arası “düşük”; 2.60 – 3.40 arası “orta”; 3.40 – 4.20 arası “yüksek”; 4.20 – 5.00 arası da “çok yüksek” olarak yorumlanmıştır.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 31.08.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 502284

3. BULGULAR

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda yapılan analizler sonucunda örnekleme oluşturan orta öğretim öğrencilerinin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları ölçeklerinin alt boyutlarından ve tamamından aldıkları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2.

Orta öğretim öğrencilerinin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanlarına yönelik betimsel değerler

Ölçek	\bar{X}	Ss	
Direnç Davranışları Ölçeği (LÖDÖ)	Aktif direnç davranışları	1.60	.75
	Öğretmenlere ilişkin düşünceler	2.64	.97
	Derslere ilişkin düşünceler	2.24	.97
	Ödevlere ilişkin düşünceler	2.33	1.11
	Sözel direnç davranışları	2.67	.93
	Arkadaş ilişkileri	3.30	1.22
Toplam	2.34	.65	
Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ)	Öğretmenler	3.27	.82
	Okula yönelik olumlu duygular	3.08	.84
	Statü	3.41	.69
	Okul yöneticileri	2.65	.93
	Öğrenciler	2.65	.77
	Sosyal Etkinlikler	3.40	.85
Toplam	3.06	.57	
Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (OADÖ)	Okula aidiyet duygusu	3.45	.66
	Reddedilmişlik duygusu	2.55	.76
	Toplam	3.21	.41

N: 483

Tablo 2’de görüldüğü gibi ölçek toplam puanlarına ait aritmetik ortalamalar, LÖDÖ için 2.34, LİSEYKÖ için 3.06 ve OADÖ için de 3.21 olarak hesaplanmıştır. Ölçek alt boyutları bakımından Tablo 1 incelendiğinde, direnç davranışları ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin en yüksek ortalamanın “Arkadaş İlişkileri” (3.31), en düşük ortalamanın ise “Aktif Direnç Davranışları” (1.60) boyutunda elde edildiği görülmektedir. Lise yaşam kalitesi ölçeğinde elde edilen en yüksek ortalama “Statü” (3.41), en düşük ortalama ise “Okul yöneticileri (2.65) ve Öğrenciler (2.65)” alt boyutlarına aittir. Öğrencilerin okula aidiyet duygularına ilişkin aritmetik ortalama değerleri ise “Okula aidiyet duygusu” alt ölçeği için 3.45, “Reddedilmişlik duygusu” alt ölçeği için de 2.55’tir. Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duygularının cinsiyet değişkenine göre nasıl değiştiğini incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-Testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

Cinsiyete göre lise öğrencilerinin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanlarına ilişkin bağımsız gruplar t-Testi sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p	Eta (η^2)
LÖDÖ	Kız	279	2.22	.58	379.77	-5.165	.000	.056
	Erkek	200	2.53	.69				
LİSEYKÖ	Kız	279	3.10	.55	477	1.911	.057	-
	Erkek	200	3.00	.58				
OADÖ	Kız	279	3.48	.58	393.69	1.271	.205	-
	Erkek	200	3.40	.66				

Tablo 3 incelendiğinde yalnızca direnç davranışları ölçeğinin ölçek toplam puanında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılığın olduğu, bu farklılığın etki büyüklüğü incelendiğinde, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Liselerde yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ölçeklerinden elde edilen puanlarda ise kız öğrencilerin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ancak bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duygularının sınıf düzeyi değişkenine göre nasıl değiştiğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Ölçekler	Sınıf Düzeyleri	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	Fark	Eta (η^2)
LÖDÖ	10.sınıf	166	2.46	.64	2	6.35	.002	10>11	.026
	11.sınıf	152	2.20	.68					
	12.sınıf	160	2.36	.60					
LİSEYKÖ	10.sınıf	166	2.93	.56	2	8.16	.000	11>10	.033
	11.sınıf	152	3.19	.58					
	12.sınıf	160	3.06	.55					
OADÖ	10.sınıf	166	3.32	.66	2	5.54	.004	11>10 12>10	.039
	11.sınıf	152	3.53	.59					
	12.sınıf	160	3.50	.58					

Tablo 4 incelendiğinde her üç ölçeğin toplam puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı farkların bulunduğu ve söz konusu farklılıkların etki büyüklüklerinin direnç davranışları açısından düşük, okul yaşam kalitesi ve okula aidiyet duyguları açısından orta düzeye yakın olduğu görülmektedir. Liselerde yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ölçeklerinde belirlenen bu farklılığın üst sınıflar lehine olduğu görülürken direnç davranışları ölçeğinde alt sınıflar lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duygularının okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre nasıl değiştiğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre lise öğrencilerinin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Ölçekler	SED	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	Fark	Eta (η^2)
LÖDÖ	Alt	142	2.39	.71	2	5.99	.003	Ü>O	.024
	Orta	198	2.23	.61					
	Üst	143	2.46	.60					
LİSEYKÖ	Alt	142	3.08	.57	2	6.51	.002	O>Ü	.026
	Orta	198	3.15	.56					
	Üst	143	2.92	.56					
OADÖ	Alt	142	3.36	.63	2	4.40	.013	O>A	.037
	Orta	198	3.54	.59					
	Üst	143	3.39	.60					

Tablo 5'te de görüldüğü gibi öğrencilerin direnç davranışları, liselerde yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ölçeklerinden aldıkların puanlar, okulun sosyo ekonomik düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha fazla direnç davranışı gösterdikleri ancak etki büyüklüğü açısından incelendiğinde bu farkın düşük bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular liselerde yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ölçekleri kapsamında değerlendirildiğinde ise anlamlı farklılığın orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrenciler lehine olduğu belirlenmiş ve bu farklılığın okula aidiyet duygusu açısından orta düzeyde, lise yaşam kalitesine ilişkin alguları açısından ise düşük düzeyde etki ettiği görülmektedir.

Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duygularının akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Akademik başarı düzeylerine göre lise öğrencilerinin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları

Ölçekler	GNO	N	\bar{x}	Ss	df	F	p	Fark	Eta (η^2)
LÖDÖ	Zayıf	25	2.54	.64	3	1.56	.196	-	-
	Orta	114	2.39	.69					
	İyi	154	2.36	.63					
	Yüksek	95	2.25	.65					
LİSEYKÖ	Zayıf	25	2.77	.59	3	2.12	.096	-	-
	Orta	114	3.04	.56					
	İyi	154	3.09	.58					
	Yüksek	95	3.07	.62					
OADÖ	Zayıf	25	3.09	.62	3	2.89	.035	O>Z	.019
	Orta	114	3.48	.60					
	İyi	154	3.46	.62					
	Yüksek	95	3.47	.66					

Öğrencilerin direnç davranışlarına, okul yaşam kalitesine ve okula aidiyet duygularına ilişkin algılarının akademik başarı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının gösterildiği Tablo 6 incelendiğinde, yalnızca okula aidiyet duygularında anlamlı farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Farklılığın kaynağı incelendiğinde, orta düzeyde akademik başarısı olanların zayıf olanlara oranla daha fazla aidiyet hissettikleri ancak bu farklılaşmanın etki büyüklüğünün ise düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin LÖDÖ, LİSEYKÖ ve OADÖ puanları arasındaki ilişkilere dair korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler		1	2	3
1 LÖDÖ	Pearson Correlation	1	-.591**	-.442**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000
	N	483	483	483
2 LİSEYKÖ	Pearson Correlation	-.591**	1	.717**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000
	N	483	483	483
3 OADÖ	Pearson Correlation	-.442**	.717**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	
	N	483	483	483

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğrencilerin direnç ölçeği ile lise yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında orta düzeyde, anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Liselerde yaşam kalitesi ölçeği ile okula aidiyet duygusu ölçeğinden aldıkları puanlar arasında ise pozitif yönde, yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Okul yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duygularının öğrencilerin direnç davranışlarını anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığı incelenmiş ve yapılan standart çoklu regresyon analizi sonuçlarına Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Direnç Davranışlarının Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	4.445	.144		30.939	.000		
OAD	-.039	.056	-.037	-.696	.487	-.442	-.032
LYK	-.640	.060	-.565	-10.693	.000	-.591	-.439

R=0.592, R²=**0.350**
F_(2, 480)=129.159 p= .0000

Tablo 8’de görüldüğü gibi, çoklu regresyon analizi sonucunda okula aidiyet duygusu ve lise yaşam kalitesi algısı değişkenlerinden yalnızca lise yaşam kalitesi algısı değişkeninin direnç davranışlarının orta düzeyde anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, lise yaşam kalitesi algısı, direnç davranışları puanlarında gözlenen toplam varyansın %35’ini açıklamaktadır (R=.59, R²=.35, F_(2, 480)=129.159, p< .001).

Regresyon denkleminde esas yordayıcı değişken katsayısının (B= -.640) anlamlılık testi de lise öğrencilerine ait okul yaşam kalitesi algı puanlarının, öğrenci direnç davranışlarını negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Öğrenci direnç davranışlarının, okula aidiyet duygusu ve okul yaşam kalitesi algısı değişkenleri tarafından yordanmasına ilişkin regresyon denklemi “Öğrenci direnç Davranışları = 4.445 (- .640 x LYK) + (-.039 x OAD)” şeklindedir. Bu denkleme göre bağımsız değişkenlerin ikisi de öğrenci direnç davranışlarını negatif yönde yordamakla birlikte, yordama düzeyi sadece okul yaşam kalitesi değişkeninde anlamlı bulunmuş ve okul yaşam kalitesi düştükçe öğrenci direnç davranışlarının arttığına işaret etmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ortaöğretim öğrencilerinde direnç davranışları ile okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusunun incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada elde edilen ilk bulgu öğrencilerin bu değişkenlere ilişkin sahip oldukları puan ortalamalarıdır. Puan ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin düşük düzeyde direnç davranışlarına sahip oldukları, okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu, okula aidiyet duygularının orta düzeyin üstünde, reddedilmişlik duygularının ise orta düzeye yakın olduğu belirlenmiştir. Birinci araştırma sorusu bağlamında elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, çalışma kapsamında yer alan öğrencilerin okula aidiyet hissettikleri, okullarındaki yaşam kalitesini orta düzeyde algıladıkları ve düşük düzeyde direnç davranışları gösterdikleri söylenebilir. Direnç davranışlarının en fazla arkadaş ilişkilerinde görülüyor olması, okul yaşam kalitesine ilişkin düşük algının en fazla “yönetici” ve “öğrenciler arası ilişkiler” boyutlarına ait olması, hissedilen reddedilmişlik duygusunun daha çok akran ilişkileri kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Gelişim dönemi açısından ele alındığında, ortaöğretim çağında ve ergenlik döneminde akran ilişkilerinin, kimlik gelişimini desteklemesi ve bireyin sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olması açısından tamamlayıcı bir faktör olarak ele alınması (Waterman, 1982), bu yorumu güçlendirmektedir. Benzer şekilde Yüksel (2004), sınıftaki

arkadaş ilişkilerinin yeterli düzeyde olmamasını, direnç davranışlarının ortaya çıkmasında bir etken olarak belirtmektedir.

Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ve aidiyet duyguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde yalnızca direnç davranışları açısından anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla direnç göstermesinin beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir (Yüksel, 2004). Bu durum kültür yapımız ve biyolojik özelliklerinden dolayı erkeklerin aktif direnç göstermeye daha meyilli oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sınıf düzeyi değişkeni dikkate alındığında 10.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin 11.sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden anlamlı şekilde daha fazla direnç davranışı gösterme eğiliminde olduğu görülmektedir. Çalışmaya dahil olan grubun gelişim dönemi özellikleri dikkate alındığında Erikson'un kişilik kuramına göre ego kimliği ya da rol karmaşasının yaşandığı döneme denk gelmektedir. Bu dönemin özellikleri incelendiğinde "Ben kimim?" sorusuna cevap arayan ergenin ani tepkiler ya da çıkışlar gösterebildiği; sinirli ve saldırgan tutumlar nedeniyle çevresiyle sürekli çatışma içinde olabileceği belirtilmektedir. Bu süreci olumsuz geçiren ergenlerin kimlik karmaşası yaşadıkları ve bunu ruhsal çökkünlük, aşırı taşkınlık ya da anti-sosyal davranış örüntüleri ile gösterebildikleri vurgulanmaktadır (Berzonsky, 2003). Okul yaşam kalitesine yönelik puanların ve okula aidiyet puanlarının alt sınıflara nazaran üst sınıflarda anlamlı şekilde yüksek olması bu bulguyu kendi içinde açıklamaktadır. Çünkü alan yazında da belirtildiği gibi okula aidiyet duygusu ile okul yaşam kalitesine ilişkin olumlu algı azaldıkça direnç davranışları gösterme düzeyi artmaktadır (Argon & İsmetoglu, 2016, Canoğulları & Sarı, 2019; Karatzias vd., 2001; Mok & Flynn, 2002).

Öğrencilerin direnç davranışları, okul yaşam kalitesine yönelik algıları ve okula aidiyet duyguları, okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda öğrencilerin okul yaşam kalitesine yönelik olumlu algılarının ve okula aidiyet puanlarının bir alt gruba göre daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Direnç davranışlarına ilişkin puanlar incelendiğinde ise üst sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda öğrencilerin orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullara nazaran anlamlı düzeyde daha yüksek direnç puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Alan yazında direnç davranışlarına sebep olan faktörler incelendiğinde, sınıfsal farklılıklar ile sosyo-ekonomik düzeyin direnç davranışlarının ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır (Anyon, 1981; Apple, 1979; Giroux, 1983; Willis, 1977). Yüksel (2004) direnç davranışlarını sosyo-ekonomik düzey açısından incelemiş ve alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin daha yüksek direnç davranış gösterdiklerini belirtmiştir. Ancak yapılan çalışmada direnç davranışlarının üst sosyo-ekonomik düzey lehine yüksek çıkması, okul yaşam kalitesi algısının ve okula aidiyet duygusunun ise orta sosyo-ekonomik düzey lehine anlamlı çıkması birlikte değerlendirildiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin okul yaşamından tatminkâr olduğu ve okula aidiyet hissettikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç aynı zamanda üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin özellikle okul yaşam kalitesine yönelik algılarının daha düşük olması, okul yaşamından daha fazla beklenti içinde olmaları ve beklentileri karşılanmadığı için daha fazla direnç davranışı gösterdikleri şeklinde de açıklanabilir.

Araştırma kapsamında ele alınan değişkenler akademik başarı düzeyine göre incelendiğinde, yalnızca okula aidiyet puanları açısından anlamlı bir farklılaşmanın olduğu ve orta düzeyde akademik başarı olanların zayıf olanlara oranla daha fazla aidiyet hissettikleri belirlenmiştir. İlgili araştırmaların sonuçları da okula aidiyet duygusu ile yüksek akademik başarı ve motivasyon arasında olumlu yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Finn, 1993; Goodenow, 1992a; McMahon vd, 2008; Osterman, 2000). Bu açıdan elde edilen bulgunun alan yazın ile desteklendiği söylenebilir. Ortaöğretim çağında sosyal bir topluluğa ait hissetme ihtiyacının yoğunlaştığı göz önünde bulundurulduğunda; ortaöğretim öğrencilerinin okula aidiyet duygularının psikolojik ve akademik sorunların azaltılmasına katkı sağlayan önemli bir değişken olduğu görülmektedir (Öztürk vd., 2006).

Son olarak araştırma kapsamında okul yaşam kalitesi algıları, öğrencilerin direnç davranışları ve okula aidiyet duyguları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve okul yaşam kalitesi algısı ile okula aidiyet

duygusunun direnç davranışlarını yordayıp yordamadığı incelendiğinde birbirini destekleyen bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre okul yaşam kalitesi algısı ile okula aidiyet duygusu arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Direnç davranışlarının ise bu iki değişkenle negatif yönde orta düzeyde ilişki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak yapılan standart çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre okul yaşam kalitesi algısının direnç davranışlarının orta düzeyde anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Alan yazında yer alan kaynaklar bu kapsamda değerlendirildiğinde bu sonuç, beklenen bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Çünkü okullardaki yaşamın niteliğine ilişkin algının, okula yönelik tutum üzerinde önemli bir etki kaynağı olduğu belirtilmektedir (Karatzias vd., 2001; Leonard, 2002; Majeed vd, 2002; Mok & Flynn, 2002; Sarı, 2015). Ayrıca okul yaşam kalitesi ve okula aidiyet duyguları ile istenmeyen öğrenci davranışları ya da direnç davranışları arasında negatif yönlü ilişkinin olduğu birçok farklı kaynakta vurgulanmaktadır (Argon & İsmetoğlu, 2016; Karatzias vd., 2001; McMahon vd, 2008; Mok & Flynn, 2002; Osterman, 2000). Bu noktada okulu yaşam kalitesi algısı düşük, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı olumsuz tutum sergileyen öğrencilerin; tepki olarak direnç davranışı göstermesi kaçınılmaz olabilmektedir (Canoğulları & Sarı, 2019). Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse okulunda kabul edilen, saygı duyulan, değer verilen öğrencilerin okula aidiyet duyguları gelişecek ve okul kültürünün bir parçası olmaktan memnuniyet duyacaklardır (Anderman, 2002; Beyer, 2008; Capps, 2003, Goodenow, 1993b; Nichols, 2008; Özdemir vd, 2010). Benzer şekilde okul yaşam kalitesi algısı yüksek öğrencilerin okula aidiyet duygularının da olumlu olması ve öğrenme-öğretme süreçlerinde daha az direnç davranışı göstermeleri beklenmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Öğrencilerin LÖDÖ puanları düşük, LİSEYKÖ ve OADÖ puanları orta düzeydedir. Cinsiyet değişkenine göre yalnızca LÖDÖ puanlarına göre erkek öğrencilerin anlamlı düzeyde daha sık direnç davranışı gösterdikleri bulgulanmıştır. Öğrencilerin LÖDÖ ve LİSEYKÖ puanları arasında 10. sınıftaki öğrenciler lehine; OADÖ puanlarında ise 11 ve 12. sınıftaki öğrenciler lehinde anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre en yüksek ortalamalar direnç davranışları için üst SED'e; okul yaşam algısı ve okula aidiyet duygusu için orta SED'e sahip okullarda belirlenmiştir. Öğrencilerin genel not ortalamalarına göre yalnızca OADÖ puanlarının, GNO'su orta ve zayıf düzeyde olan öğrenciler arasında orta düzeyde akademik başarıya sahip olanlar lehine anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. LİSEYKÖ ve OADÖ puanları LÖDÖ puanlarıyla orta düzeyde, anlamlı ve negatif bir ilişki göstermişken LİSEYKÖ ile OADÖ puanları arasında ise pozitif yönde, yüksek ve anlamlı bir ilişkinin varlığı bulgulanmıştır. Ayrıca yapılan regresyon analizi, sadece LİSEYKÖ puanlarının LÖDÖ puanlarını orta düzeyde anlamlı şekilde yordadığını göstermiştir.

Bu sonuçlara dayanılarak gerek uygulamaya gerekse ilerde yapılacak çalışmalar yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Çalışmada elde edilen tüm sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin olumlu algıları arttıkça daha az direnç davranışı gösterecekleri düşünülmektedir. Aynı zamanda okul yaşam kalitesinin iyileştirilmesi yönünde yapılan her türlü girişimin okula aidiyet duygusunu arttıracak da anlaşılmaktadır. Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin özellikle akran ilişkilerini destekleyici, okul yaşamını bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere keyifli ve işlevsel kılan düzenlemelerin yapılmasının, önemli olduğu söylenebilir. Bu tarz destekleyici etkinlikler, aynı zamanda öğrencilerin okula uyumunu hızlandıracağı gibi direnç davranışlarının alt sınıflarda görülme oranını azaltabilir.
- Okulun sosyo-ekonomik düzeyinin çalışmada ele alınan üç değişken bazında anlamlı farklılık yaratmasından hareketle, okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi dikkate alınmaksızın, eğitimde fırsat eşitliğini de sağlamak adına, okulların fiziksel, sosyo-kültürel ve eğitim alanlarına ait özelliklerinin öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını en yüksek seviyede dikkate alacak şekilde

düzenlenmesinin direnç davranışlarını azaltacağı, okul yaşam kalitesine yönelik algıyı ve okula aidiyet duygusunu arttıracığı söylenebilir.

- Çalışmada bütün sınıf düzeylerinde yeterince yüksek bulunmayan lise yaşam kalitesi algıları ve okula aidiyet duyguları, 10. sınıf öğrencilerinde daha da düşük bulunmuştur. Bu nedenle tüm sınıf düzeylerinde ve özellikle de liseye başlangıç düzeyi sayılabilecek 9. ve 10. sınıf düzeylerindeki öğrencilere okulda kendilerini mutlu ve güvende hissetmelerine, okul/sınıf topluluğunun biricik ve değerli birer üyesi olduklarına inanmalarına yönelik, bireysel ya da grupça çeşitli etkinlikler yaptırılabilir. Okulun örtük programı işe koşularak yönetici, öğretmen ve öğrenciler bir arada çalışarak öğrencilere okulu sevdirecek afişler, grafikler, yarışmalar, ödül törenleri, sosyal/sanatsal/sportif etkinlikler yapılabilir.
- Çalışma sonuçlarına göre en düşük okula aidiyet puanları, genel not ortalaması zayıf olan öğrencilere aittir. Bu sonuca dayanılarak, akademik başarısı düşük olan öğrencilerle bireysel veya küçük gruplar halinde özel çalışmalar yapılmasının, akademik başarılarında artış sağlayabileceği, bu artışın da okula bağlanmaları üzerinde karşılıklı olarak olumlu bir etki yaratacağı öngörülmektedir.
- Bu çalışmada okula aidiyet, okul yaşam kalitesi ve direnç davranışları arasındaki ilişki incelenmiş ve okul yaşam kalitesinin direnç davranışlarının anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Bir başka çalışmada, söz konusu değişkenler arasındaki düzenleyici ya da aracı etkiye bakılıp değişkenler arasındaki ilişki daha detaylı olarak irdelenebilir.
- Bu çalışmada ele alınan değişkenlere yönelik bulgular nicel paradigma temelinde elde edilmiştir. Bu değişkenlerin tek tek ya da birlikte ele alınarak daha derinlemesine ve çok yönlü bir şekilde incelenmesine hizmet edebilecek nitel paradigma destekli araştırmalar planlanabilir.
- Bu çalışma lise düzeyindeki öğrencilerle yürütülmüştür. Benzer araştırmalar, diğer öğretim kademelerinde de yapılabilir.
- Bu çalışmada okul yaşam kalitesinin öğrencilerin okulda sergilediği direnç davranışlarını %35 oranında yordama gücüne sahip olduğu bulgulanmıştır. Genellikle öğretimi baltalayıcı davranışlar olarak görülen direnç davranışları veya diğer problem davranışlarla etkili mücadele edilmesinde, öğrencileri bu davranışlara iten veya bu tür davranışlarda bulunmaktan uzaklaştıran faktörlerin belirlenmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda, öğrencilerin direnç davranışlarını yordama/açıklama potansiyeli olabilecek çeşitli değişkenler (motivasyon, özgüven, dışlanma kaygısı, okul tükenmişliği, ebeveyn/akran ilişkileri, okul zorbalığı vb.) direnç davranışları ile bir arada ele alınarak bu değişkenler arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılabilir.

Kaynakça/Reference

- Alpert, B. (1991). Students' resistance in the classroom. *Anthropology & Education Quarterly*, 22(4), 350-366. <https://doi.org/10.1525/aeq.1991.22.4.05x1193w> <http://www.jstor.org/stable/3195659>
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94 (4), 795-809.
- Anyon, J. (1981). Social class and school knowledge. *Curriculum Inquiry*, 11, 3-42.
- Apple, M. W. (1979) *Ideology and curriculum*. London: Routledge.
- Argon, T., & İsmetoğlu, M. (2016). Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(Özel Sayı), 238-249.
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(2), 131-142.
- Beyer, W. (2008). *Belonging in a grade 6 inclusive class- room: Three multiple perspective case studies of students with mild disabilities*. [Master's dissertation]. Ontario, Canada: Queen's University.
- Burroughs, N. F., Kearney, P., & Plax, T. G. (1989). Compliance resistance in the college classroom. *Communication Education*, 38, 214-229.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (5. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Canoğulları, E., & Sarı, M. (2015). Öğretmenlerin okullarındaki öğrenci direnç davranışlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(2), 219-232.
- Capps, M. A. (2003). *Characteristics of a sense of belonging and its relationship to academic achievement of students in selected middle schools in region IV and VI educational service centers*. [Doctoral dissertation]. Texas: A&M University
- Cumins, J. (1989). Empowering Minority Students: A Framework for Intervention. *Harvard Educational Review*, 59, 18-34
- Erikson, E. H. (1984). Reflections on the last stage and the first. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 39, 155-165.
- Erickson, F. (1987). Transformation and school success: The politics and culture of educational achievement. *Anthropology and Education Quarterly*, 18, 335- 358
- Fish, M. C. & Dane, E. (2000). The classroom systems observation scale: Development of an instrument to assess classrooms using a systems perspective. *Learning Environments Research*, 3, 67 - 92.
- Finn, J. D. (1993). *School Engagement & Students at Risk*. National Center for Education Statistics (ED), Washington, DC. <http://eric.ed.gov/?id=ED362322>: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED362322.pdf>
- Fordham, C. & Ogbu, J. (1986). Black students' school success: Coping with the burden of 'acting white'. *Urban Review*, 18, 176- 206.
- Giroux, H. A. (1983). *Theory and Resistance in Education. A Pedagogy for the Opposition*. New York: Bervin & Garvey Publishers Inc.

- Giroux, H. A. (2001). *Theory and resistance in education: Towards a pedagogy for the opposition*. Greenwood Publishing Group.
- Giroux H. A. (2014). *Eğitimde kuram ve direniş* (Çev. S. Demiralp). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları. (Orijinal çalışma 2001 yılında yayımlandı)
- Goodenow, C. (1992a). Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. *Educational Psychologist*, 27, 177-196.
- Goodenow, C. (1993a). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30, 79-90.
- Goodenow, C. (1993b). Classroom belonging among early adolescent students: Relationships to motivation and achievement. *Journal of Early Adolescence*, 13, 21-43.
- Goodenow, C. & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62 (1), 60-71.
- Johnson, W. L., & Johnson, A., M. (1993). Validity of the quality of school life scale: A primary and second-order factor analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 53, 145-153.
- Johnson, B., & Stevens, B. J. (2001). Exploratory and confirmatory factor analysis of the School Level Environment Questionnaire (SLEQ). *Learning Environments Research*, 4, 325 – 344.
- Karatzias, A., Papadioti-Athanasidou, V., Power, K. G., & Swanson, V. (2001). Quality of school life. A cross-cultural study of Greek and Scottish secondary school pupils. *European Journal of Education*, 36 (1), 91-105.
- Karatzias, A., Power, K.G., & Swanson, V. (2001). Quality of school life. Development and preliminary standardisation of an instrument based on performance indicators in Scottish secondary schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 12(3), 265-284.
- Kearney, P., Plax, T. G., & Burroughs, N. F. (1991). An attributional analysis of college students' resistance decisions. *Communication Education*, 40(4), 325-342.
- Leonard, C. A. R. (2002). *Quality of school life and attendance in primary schools* [Doctoral dissertation]. University of Newcastle, Australia.
- McMahon, S. D., Parnes, A.L., Keys, C. B. & Viola, J. J. (2008). School belonging among low-income urban youth with disabilities: Testing a theoretical model. *Psychology in the Schools*, 45(5), 387-401.
- Majeed, A., Fraser, B. J. & Aldridge, J. M. (2002) Learning environment and its association with students satisfaction among mathematics students in Brunei Darussalam. *Learning Environments Research*, 5, 203-226.
- Margolis, E. & Romero, M. (1998). The department is very male, very old and very conservative: The functioning of the hidden curriculum in graduate sociology departments. *Harvard Educational Review*, 68, 1- 32.
- McFarland, D. A. (2001). Student resistance: How the formal and informal organization of classrooms facilitate everyday forms of student defiance. *American Journal of Sociology*, 107, 3, 612- 678.
- McLaren, P. (1985). The ritual dimensions of resistance: clowning and symbolic inversion. *Journal of Education*, 167, 2, 84- 97.
- Mok, M. & Flynn, M. (2002). Determinants of students' quality of school life: A path model. *Learning Environments Research*, 5, 275-300.

- Nichols, S. L. (2008). An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school. *The Journal of Experimental Education*, 76(2), 145-169.
- Ogbu, J. (1987). Variability in minority school performance: A problem in search of an explanation. *Anthropology and Education Quarterly*, 18, 312-334.
- Osterman, F. K. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70 (3), 323-367.
- Öztürk, H., Sevindik, F. N., & Yaman, S. Ç. (2006). Öğrencilerde yalnızlık ve sosyal destek ile bunlara etki eden faktörlerin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 383-394.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.
- Pang, N. S. (1999). Students' quality of school life in band 5 schools. *Asian Journal of Counseling*, 6(1), 79-106
- Sarı, M. (2011). Lise yaşam kalitesi ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 253-266.
- Sarı, M. (2012). Sense of school belonging among elementary school students. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 1-11.
- Sarı, M. (2015). Okul yaşam kalitesi: Tanımı, değişkenleri ve ölçülmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(32), 139-151.
- Sarı, M., Ötünç, E. & Erceylan, H. (2007). Liselerde okul yaşam kalitesi: Adana İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50, 297-320
- Sever, D. & Güven, M. (2014), İlköğretim fen ve teknoloji dersinde araştırma temelli öğrenme yaklaşımının öğrenci dirençlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1583-1605.
- Spaulding, A. M. (1995, April). *A qualitative case study of teacher-student micropolitical interaction: The strategies, goals, and consequences of student resistance* [Paper presentation]. The Annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA.
- Sun, A. (1995). Development and factor analysis of the student resistance to schooling inventory. *Educational and Psychological Measurement*. 55(5), 841-849
- Tekin, H. (2002). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayıncılık.
- Waterman, A. S. (1982). Identity development from adolescence to adulthood: An extension of theory and a review of research. *Developmental psychology*, 18(3), 341-358.
- Weiler, K. (1988) *Women Teaching for Change: Gender, Class and Power*. South Hadley, Mass.: Bergin & Garvey.
- Willis, P. (1977) *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. New York: Columbia University Press.
- Wright, C., & Weekes, D. (2003). Race and Gender in the Contestation and Resistance of Teacher Authority and School Sanctions: The Case of African Caribbean Pupils in England. *Comparative Review*. 47, 3-20.

- Yüksel, S. (2003). Öğrencilerin öğretme- öğrenme sürecine yönelik direnç davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 235-251
- Yüksel, S. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik direnç davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2(3), 341-354.
- Yüksel, S. & Şahin, E. (2005). Alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen lise öğrencilerinin öğrenme-öğretme faaliyetlerine ilişkin direnç davranışları. *Eğitim ve Bilim*, 30(138), 52-62.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The main purpose of this study is to examine resistance behaviors, perception of school quality of life and sense of belonging to school in secondary school students. In line with this purpose, answers to the following research questions were sought:

- 1- How are secondary school students' resistance behaviors, perceptions of school quality of life and sense of belonging to school?
- 2- Do secondary school students' resistance behaviors, perceptions of school quality of life and sense of belonging to school show a significant difference according to gender, grade level, socio-economic level of the school and academic achievement variables?
- 3- Is there a significant relationship between secondary school students' resistance behaviors, their perceptions of school quality of life and their sense of belonging to school?
- 4- Do secondary school students' perceptions of school quality of life and sense of belonging to school significantly predict their resistance behaviors?

2. METHOD

In the study, descriptive survey models were used since it was aimed to describe secondary school students' views on resistance behaviors, perceptions of school belonging and school quality of life, and relational survey models were used since it was aimed to determine the relationship between these variables.

The study population of the research consisted of a total of 483 secondary school students studying in the central districts of Adana province. For the sample, secondary education institutions at lower, middle and upper socio-economic levels were determined by stratified cluster sampling technique. At this stage, the socio-economic characteristics of the environment in which the schools are located were taken into consideration as indicators. Within the identified schools, two schools were randomly selected for each socio-economic level and data were collected from six schools in total. The sample of the study consisted of randomly selected students studying in the 10th, 11th and 12th grades of these schools.

"High School Students' Resistance Scale", "Quality of Life in High Schools Scale", "Sense of School Belonging Scale", and "Personal Information Form" were used in the process of data collection. In addition to descriptive statistical techniques, t-test for independent groups, one-way analysis of variance, correlation and standard multiple regression analysis were used in the data analysis process.

3. FINDINGS, DISCUSSION and RESULTS

The first finding obtained in this study, which aims to examine resistance behaviors, perceptions of school quality of life and sense of belonging to school in secondary school students, is the mean scores of the students regarding these variables. When the mean scores were examined, it was determined that the students had low level resistance behaviors, their perceptions of school quality of life were at a medium level, their sense of belonging to school was above the medium level, and their sense of rejection was close to the medium level. When the findings obtained in the context of the first research question are evaluated as a whole, it can be said that the students within the scope of the study feel school belonging, perceive the quality of life in their schools at a medium level and show low level resistance behaviors. The fact that resistance behaviors were mostly seen in peer relationships and that the low perception of the quality of school life belonged mostly to the dimensions of "administration" and "relationships among students"

suggests that the sense of rejection felt may be mostly due to peer relationships. In terms of developmental period, the fact that peer relationships are considered as a complementary factor in terms of supporting identity development and helping the individual to establish healthy relationships in secondary education and adolescence (Waterman, 1982) strengthens this interpretation.

When students' resistance behaviors, perceptions of school life quality and sense of belonging were examined according to gender variable, it was determined that there was a significant difference only in terms of resistance behaviors and this difference was in favor of male students. When the studies in the literature are examined, it is thought that it is an expected result that male students show more resistance than female students (Yüksel, 2004). This situation can be interpreted as that males are more inclined to show active resistance due to our cultural structure and biological characteristics.

Considering the grade level variable, it is seen that 10th grade students tend to show significantly more resistance behavior than 11th grade students. The fact that school life quality scores and school belonging scores are significantly higher in upper grades compared to lower grades explains this finding in itself. Because, as stated in the literature, as the sense of school belonging and positive perception of school life quality decrease, the level of showing resistance behaviors increases (Argon & İsmetoğlu, 2016, Canoğulları & Sarı, 2019; Karatzias et al., 2001; Mok & Flynn, 2002).

When the scores related to resistance behaviors were examined, it was determined that students in schools with high socio-economic status had significantly higher resistance scores than students in schools with middle socio-economic status. When the factors causing resistance behaviors are examined in the literature, it is emphasized that class differences and socio-economic level are important factors in the emergence of resistance behaviors (Anyon, 1981; Apple, 1979; Giroux, 1983; Willis, 1977). When the high level of resistance behaviors in favor of the upper socio-economic level and the significant level of school life quality perception and sense of belonging to school in favor of the middle socio-economic level are evaluated together, it can be interpreted that students studying in middle socio-economic level schools are satisfied with school life and feel belonging to school. This result can also be explained by the fact that students from upper socio-economic level schools have lower perceptions of the quality of school life, have higher expectations from school life and show more resistance behaviors because their expectations are not met.

When the variables analyzed within the scope of the study were analyzed according to academic achievement level, it was determined that there was a significant difference only in terms of school belonging scores and those with moderate academic achievement felt more belonging than those with low academic achievement. The results of related studies also show that there is a high positive relationship between sense of belonging to school and high academic achievement and motivation (Finn, 1993; Goodenow, 1992a; McMahon et al, 2008; Osterman, 2000). It was determined that there was a high positive relationship between perception of school quality of life and sense of belonging to school. It was concluded that resistance behaviors showed a moderate negative relationship with these two variables. In addition, according to the results of the standard multiple regression analysis, it was determined that the perception of school quality of life was a moderately significant predictor of resistance behaviors. When the sources in the literature are evaluated in this context, this result can be considered as an expected finding. Because it is stated that the perception of the quality of life in schools is an important source of influence on attitudes towards school (Karatzias et al., 2001; Leonard, 2002; Majeed et al, 2002; Mok & Flynn, 2002; Sarı, 2015). In addition, it is emphasized in many different sources that there is a negative relationship between school quality of life and feelings of belonging to school and unwanted student behaviors or resistance behaviors (Argon & İsmetoğlu, 2016; Karatzias et al., 2001; McMahon et al, 2008; Mok & Flynn, 2002; Osterman, 2000). At this point, it may be inevitable for students with low perception of school quality of life and negative attitudes towards their friends and teachers to show resistance behavior as a reaction (Canoğulları & Sarı, 2019). To put it in another way, students who are accepted, respected and valued at school will develop a sense of belonging to the school and will be pleased to be a part of the school culture (Anderman, 2002;

Beyer, 2008; Capps, 2003, Goodenow, 1993b; Nichols, 2008; Özdemir et al, 2010). Similarly, it is expected that students with a high perception of school quality of life will have a positive sense of belonging to the school and show less resistance behavior in learning-teaching processes.

According to the findings of the study, the results can be summarized as follows: The students' LLSBS scores were low, while their LISCLC and OADS scores were at a medium level. According to the gender variable, it was found that male students showed resistance behaviors significantly more frequently only in terms of LLSBS scores. Significant differences were found in favor of the 10th grade students in the LLSBS and LESCLC scores, and in favor of the 11th and 12th grade students in the OADS scores. According to the socio-economic level of the school, the highest averages were determined in schools with upper SES for resistance behaviors and middle SES for school life perception and sense of belonging to school. According to the GPAs of the students, it was determined that only the scores of the students with moderate and poor GPAs differed significantly in favor of those with moderate academic achievement. It was found that there was a moderate, significant and negative correlation between the LLASC and the PSAS scores, while there was a positive, high and significant correlation between the LLASC and the PSAS scores. In addition, the regression analysis showed that only LISCES scores predicted the LLSAS scores in a moderately significant way.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 31.08.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 502284

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacılar, araştırmaya eşit oranda katkı getirmişlerdir. Bu doğrultuda her bir yazarın katkı oranı %50'dir. Araştırmacıların araştırmanın hangi aşamalarına katkıda buldukları aşağıda açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri toplama, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, veri toplama, danışmanlık, raporlaştırma.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada çıkar çatışması yoktur.